

ИЗЛОЖЕНИЕ
на Петя Алтимирска
(Председател на сдружение КАЖИ)
по време на
КРЪГЛА МАСА на тема
**„ОТГЛЕЖДАНЕТО НА АМЕРИКАНСКА НОРКА ЗА ЦЕННИ КОЖИ В
ЖИВОТНОВЪДНИ ОБЕКТИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА Р. БЪЛГАРИЯ“**
25.10.2017 г., гр. София, сградата на ВУЗФ

Уважаеми дами и господа,

Най-напред бих искала да поздравя Центъра за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ), че най-сетне темата за отглеждане на животни за кожа се поставя под формата на дискусия, в която имат възможност да участват всички страни имащи позиция по този въпрос.

Относно подготвеното становище от ЦОРХВ аз няма да разглеждам детайлно поднесените в него факти, а ще обобщя, че този документ ясно потвърждава пагубните и негативни последици от отглеждането на американски норки заради кожите им.

1. Как да се реагира на общественият интерес за забрана на отглеждането на животни за кожи в България.

При разглеждане на становището на ЦОРХВ няколко неща правят впечатление и провокират размисъл.

Въпреки че още с изпращане на поканата е признат общественият интерес въобще към отглеждането на животни заради кожите им, както самото становище, така и темата на дискусията са фокусирани конкретно към „отглеждането на американска норка за ценни кожи в Република България“. Защо?

Нека видим как завършва последният абзац на заключителната част на становището: *„По този начин ще се попълнят основните непълноти в законодателството, ще се гарантира успешното функциониране на фермите за животни с ценни кожи, като се осигурят необходимите условия за отглеждането им съобразно техните физиологически и поведенчески особености в добро благосъстояние на отглеждане и дадат достатъчно гаранции на обществото чрез елиминиране на основните заплахи и произтичащите от това конфликти на интереси между бизнес и екология.“*

При внимателно прочитане на доклада може да се види, че той отбелязва и анализира някои от най-съществените рискове: етични, хуманни, екологични и здравословни. Въпреки това финалното заключение посочва ясно, че целта на този анализ е **да се гарантира успешно функциониране на фермите за животни с ценни кожи в България.**

Защо се предизвиква дискусия на тема отглеждане на ам. норки, при положение че от години общественият интерес е насочен въобще към забрана на фермите за ценни кожи?!

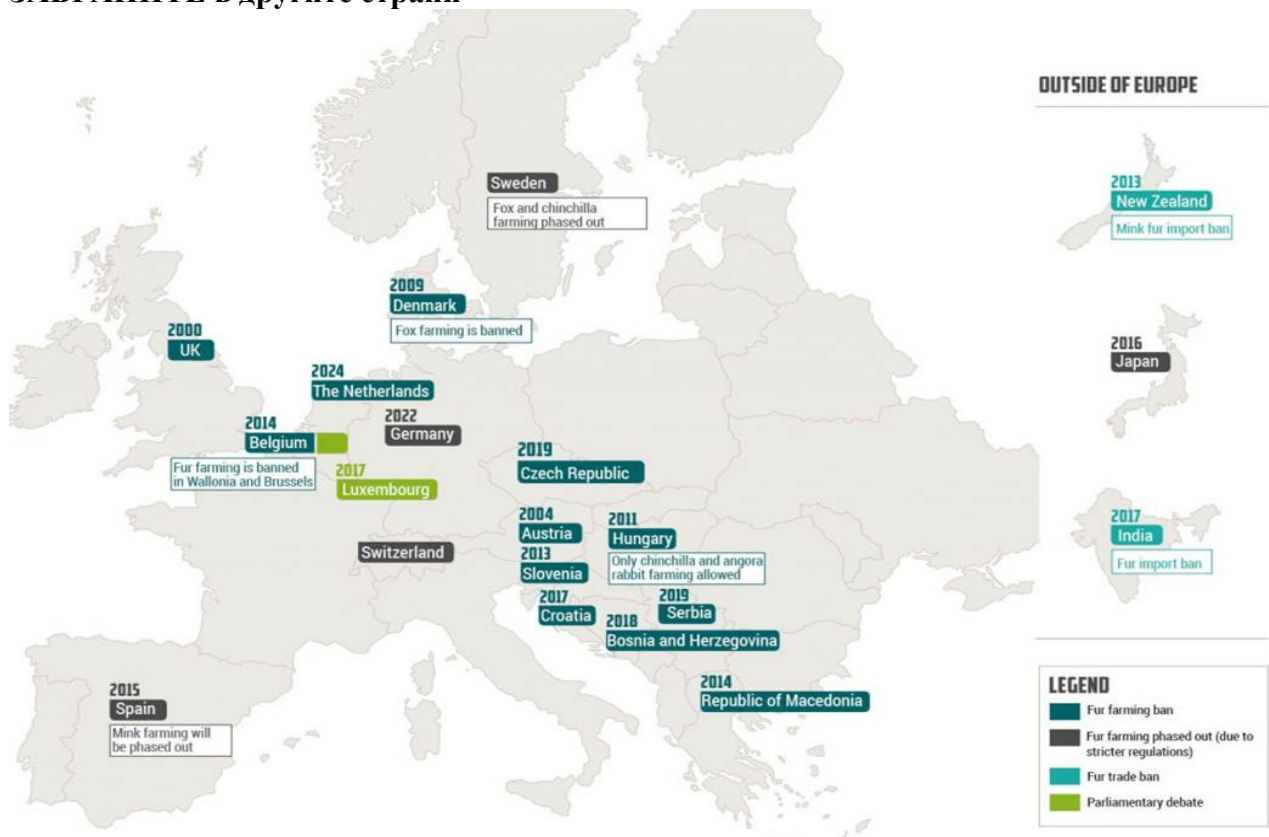
Тук присъстваме вероятно над 20 граждански организации и съм убедена, че всички сме обединени около позицията, **че въпросът не е „как да се отглеждат животни за ценни кожи“, а „как и кога да се приеме забрана за тази дейност в България“.**

Още през 2014 г. бяха организирани протести срещу фермите за норки в България. Тогава стартира петиция за забрана на фермата край Маджерито, която събра над 22 000 подписа. Задълбоченият обществен интерес показва редица нарушения на съществуващите ферми, за които гражданските организации не спираха да сигнализират контролните органи и институциите. От началото на тази година тече подготовка за провеждането на Гражданска инициатива за забрана на отглеждането и търговията на животни с цел добив на ценни кожи в РБ. Проучването на общественото мнение е един

от инструментите, чрез които институциите могат да получат ясна представа за нагласата на обществото по този въпрос.

Достатъчно е да се погледне карта на социологическите проучвания в другите европейски страни, за да се достигне до заключението, че **хората в Европа не подкрепят отглеждането на животни за ценни кожи и искат пълна забрана за това**. На вашето внимание предлагам две карти и информация, които дават ясна представа за това в кои страни са постигнати забрани и какво е общественото мнение на хората по този въпрос.

ЗАБРАНИТЕ в другите страни

Поради опасения относно хуманното отношение към животните и относно етиката, забраните за отглеждане на кожи са все по-разпространени. Освен това все повече и повече държави постепенно премахват фермите или приемат по-строги правила, които карат производителите да прекратят дейността си.

Първите държави, които забраняват отглеждането на животни за ценни кожи, са Обединеното кралство (2000 г.) и Австрия (2004 г.). През декември 2012 г. Холандия, която е вторият по големина производител на кожи от норки в ЕС, прие забраната за производство на кожи и ще прекрати изцяло производството на норки до 2024 г.

В Хърватия през 2007 г. е приета забрана за отглеждане на кожи с 10-годишен период на прекратяване за съществуващи стопанства. Словения забрани производството на кожи през март 2013 г. с тригодишно постепенно премахване на съществуващите ферми.

Гласувани забрани има в Чехия, Германия, Босна и Херцеговина, Сърбия и Република Македония, Белгия, и Люксембург.

Частични забрани

През 2009 г. Дания въведе забрана, включваща период на поетапно спиране на производството на кожи от лисици. Унгария прие забрана за отглеждане на норки, лисици и мишки мечки през 2011 г. и позволи само отглеждане на ангорски зайци.

По-строги правила

През 2017 г. немските лидери гласуваха за по-строги правила, които ще сложат край на производството на кожи. През 2009 г. Германия прие нови правила за животновъдството, които изискват увеличаване на пространството в клетките за животни. Регламентите изискват също така да се осигури плуване във вода за норките и зона за лисиците и миешите мечки, за да могат да ровят, което води до това производството на кожи вече да не е икономически изгодно. На съществуващите ферми е даден петгодишен преходен период през 2017 г.

Отглеждането на лисици също беше преустановено в Швеция след въвеждането на изискванията за хуманно отношение към животните, които изискват лисиците да могат да бъдат отглеждани по такъв начин, че да могат да бъдат активни, да ровят и да се социализират с други лисици. Това всъщност превърна производството на лисици в Швеция в икономически неизгодно.

През 2015 г. Испания прие по-строги разпоредби, за да предотврати екологичните щети на бягащите от фермите американски норки. Американската норка е сериозна заплаха за испанското биологично разнообразие и е обявена за чужд инвазивен вид, според което вече не е позволено да бъде отглеждана. Подобна заплаха накара Япония да затвори последната си ферма за американски норки през 2016 г. след влизането в сила на Закона за чуждите инвазивни видове.

Нова Зеландия забрани вноса и търговията с американски норки. Това ефективно забрани и фермите в Нова Зеландия.

В САЩ някои щати са забранили отглеждането на лисици в плен. Калифорния има изисквания за жилищата на норките и лисиците, които правят разходите за отглеждане на животни за козина изключително високи. Щатът Ню Йорк прие закон срещу електрошока на животни с ценна кожа.

ТЪРГОВСКИ ЗАБРАНИ

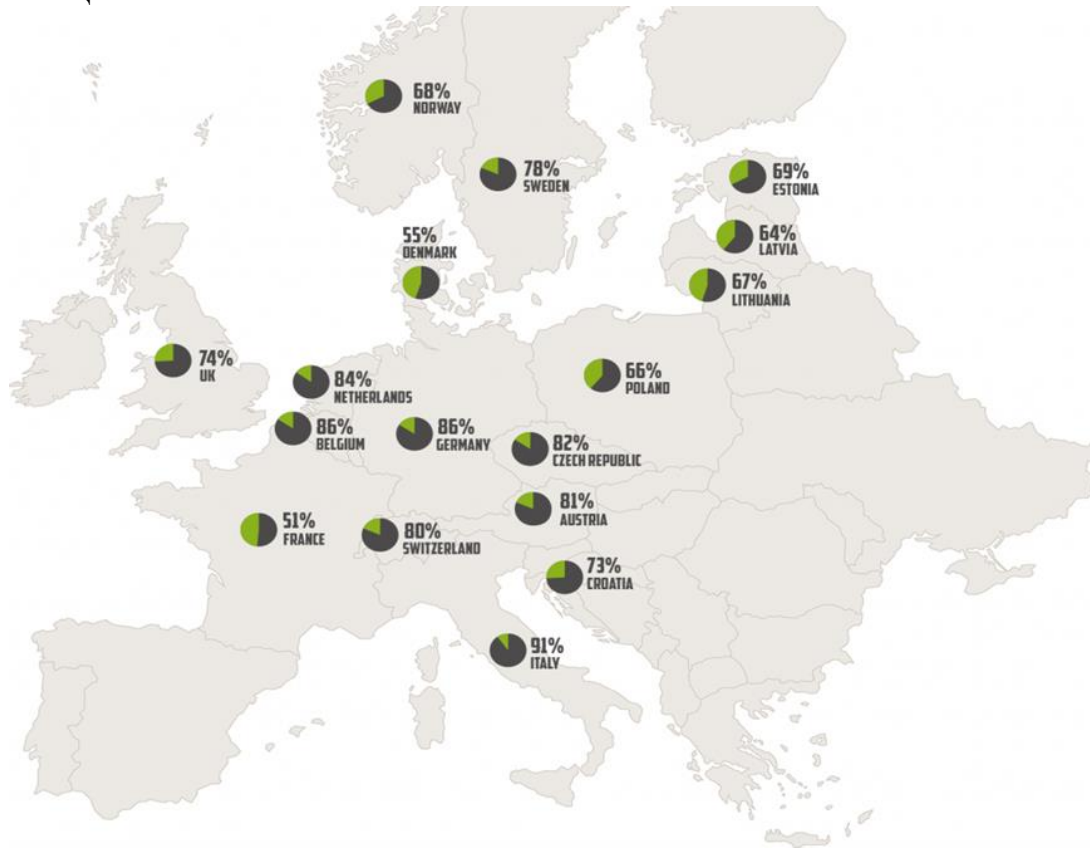
Индия - През януари 2017 г. Индия прие забрана за внос на кожи от норки, лисици и чинчили.

Израел - Израелското правителство обсъжда законопроект за приемане на забрана за продажбите на кожи. Законопроектът предстои да бъде гласуван. Ако този законопроект бъде приет, Израел ще бъде първата страна в света, която ще забрани продажбите на кожи.

Сао Паоло - През 2015 г. Сао Паоло прие забрана за вноса и продажбите на кожени изделия. През 2014 г. щатът Сао Паоло вече бе приел забрана за отглеждане на кожи, въпреки че Бразилия е един от най-големите производители на кожи от чинчила в света.

Западен Холивуд - Западна Холивуд е първият град в света, който реши да забрани продажбите на кожи през 2011 г. Забраната влезе в сила през 2013 г., когато стойността на продажбите на кожи в Западен Холивуд се оценявал на два милиона долара годишно.

ОБЩЕСТВЕНОТО МНЕНИЕ

Австрия: 81% от австрийците смятат, че убиването на животни за кожени изделия е погрешно (Integral Survey / Four Paws, 2014)

Белгия: 86% подкрепят забраната за отглеждане на животни за тяхната кожа (Ipson / GAIA, 2012)

Хърватия: 73% са съгласни, че отглеждането на животни за кожа трябва да бъде забранено със закон в Хърватия (SPEM Communication Group, Animal Friends Croatia, 2006)

Чехия: 82% от чешките граждани не са съгласни с убийството на животни за кожи (Център за изследване на общественото мнение, CVVM / Svoboda Zvirat, 2017)

Дания: 55% от датчаните са против производството на кожи (YouGov, 2017)

Естония: 69% не одобрява отглеждането и убиването на диви животни за кожи (Национално омнибусно проучване на Кантар Емор / LOOMUS, 2016)

Франция: 51% смятат, че отглеждането на животни за кожи трябва да бъде прекратено (Ipsos / OneVoice, 2017)

Германия: 86% от германците считат, че убиването на животни за кожени изделия е погрешно (Integral / Four Paws Germany 2014)

Италия: 91% от италианците са против дейностите, свързани с производството на кожи от животни (EURISPES "Italy Report", 2015 г.)

Латвия: 64% от латвийското население не подкрепя отглеждането и убиването на животни за кожи (SolidData / Dzīvnieku brīvība, 2015)

Литва: 67% от литовските граждани считат за неприемливо отглеждането и убиването на животни за кожи (Vilmorus, Tušti narvai, 2016)

Холандия: 84% смятат, че отглеждането на животни за кожи е неприемливо (Motivaction / Bont voor Dieren, 2015)

Норвегия: 68% от хората твърдят, че отглеждането на животни за кожи е погрешно (Infact / Dyrevernalliansen 2014)

Полша: 66% смятат, че отглеждането на лисици, миешки мечки и норки за кожа не бива да се допуска. Във възрастовата група 18-35 години 70% подкрепят забрана за това. (Instytut Badań Rynkowych i Społecznych (IBRiS) Homo Homini / Otwarte Klatki, 2015)

Швеция: 78% не смятат, че трябва да бъде разрешено да се отглеждат норки за кожи (Demoskop / Djurens Rätt, 2014 г.)

Швейцария: 80% от швейцарците смятат, че убиването на животни за кожени изделия е погрешно (Integral / Four Paws 2014)

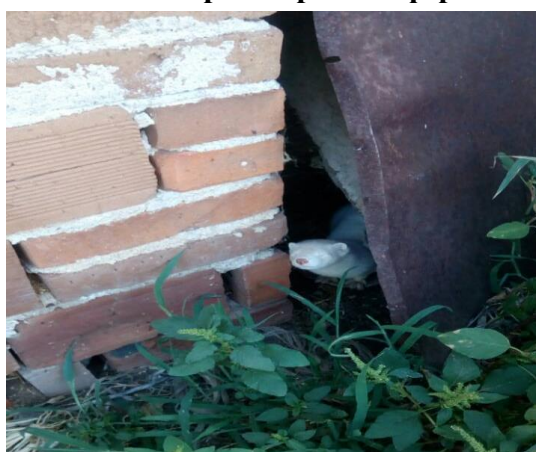
Великобритания: 74% смятат, че използването на животни за производството на кожи за модната индустрия е погрешно (YouGov, Four Paws Uk, 2014)

2. Прилагане на чл. 67, Раздел IX от Закона за биологичното разнообразие, касаещ въвеждане на неместни животински видове в природата.

В становището на ЦОРХВ липсва конкретен анализ на настоящата ситуация с фермите за ценни кожи в страната. Посочва се какво трябва да бъде променено в законодателството и кои са нормативните документи, на които трябва да отговарят фермите, но не се прави конкретен анализ на практикуващите в момента ферми и на факта, че съществуващото законодателството **в момента не е спазено и фермите реално функционират незаконно**. Когато се изброяват нормативните документи, които се отнасят за фермите, е пропуснато да се посочи, че за да се отглежда чужд вид, какъвто е американската норка, е необходимо да се спази чл. 67 от Закона за Биологичното разнообразие, който казва, че **отглеждане се на чужд вид се разрешава въз основа на разработена програма само след положителна научна експертиза, възложена от съответния компетентен орган (Министъра на околната среда и водите) и след положително решение на Националния съвет по биологичното разнообразие**.

Случайност, престъпна небрежност или некомпетентност е фактът, че американската норка никога не е разглеждана от Националния съвет по биологично разнообразие и никога не е правена научна експертиза за нея. **Как тогава е допуснато нейното отглеждане?** Кой го е направил? Защо го е направил? Кой ще поеме отговорност за причинените вече в природата щети и за бъдещите разходи по отстраняването им? А вероятно, ако експертите по биологично разнообразие тогава се бяха произнесли и бяха анализирали всички рискове още преди стартиране на първата ферма, то в момента нямаше да получаваме сигнали за избягали американски норки в близките села, просто защото ферми за норки нямаше да има.

СНИМКИ на избягала норка от близко село до старозагорската ферма

Неспазването на чл. 67 от ЗБР не означава ли, че фермите за ам. норки са извършвали и извършват и в момента незаконна дейност? Ако това е така, не трябва ли тези обекти да бъдат затворени?

Очакваме отговорите на всички тези въпроси от компетентните органи.

3. Оттегляне на Проекта за изменение и допълнение на Наредба 2 от 2009 г. за условията на отглеждане на пернат и космат дивеч в животновъдните обекти, съобразено с техните физиологически и поведенчески особености, внесен в МЗХГ на 03 август 2017 г.

Като споменаваме за липсата на задълбочен анализ върху законосъобразността на съществуващите ферми, не трябва да пропускаме и прилагането на Наредба 2 от 2009 г. за условията на отглеждане на пернат и космат дивеч в животновъдните обекти, съобразено с техните физиологически и поведенчески особености.

Липсата на каквито и да било мерки или санкции към фермите за неспазване на текстове от съществуващата Наредба 2, касаещи отстоянията на животновъдните обекти от главни пътища и други животновъдни обекти на по-малко от 500 м., както и фактът, че американската норка не присъства в изброените за отглеждане видове, са показателни за дейността на контролните органи. Показателно е също и изготвянето на проект за изменение и допълнение на Наредбата в работна група без участие на заинтересованите лица от страна на гражданските организации, но с явно участие на фирма „Градус 1“ ООД (представител на една от фермите за норки). Напомняме, че все още очакваме оттеглянето на този проект от вносителя, поради начина му на изготвяне.

В заключение ще споделя една новина, която разбрах буквално преди часове.

В интервю по Хоризонт, г-жа Павлина Кузманова (председател на Съюза на норковъдите в България) обяви, че Съюза на норковъдите към момента има **пет члена**. Освен фермата до Маджерито в него членува и друга ферма за ам. норки, край Ямбол, работеща от 2014 г. Тази новина е изненада не само за нас, неправителствените организации, които имаме купища кореспонденция с МЗХГ и БАБХ, в която пише ясно, **че фермите за норки в България са само две – една до с. Маджерито (Ст. Загора) и една до с. Любен Каравелово (Варна).**

Извадка от Решение на БАБХ от 30 август 2017 г.

1. По т. 1 от заявлението:

Регистрираните животновъдни обекти в България за отглеждане на животни с цел добив на „ценни кожи“ са два броя:

1.1. Животновъден обект, находящ се в с. Любен Каравелово, обл. Варна, въведен във ВетИС с регистрационен № 9148-0224. На обекта е издадено Удостоверение за регистрация на животновъдния обект № 742/28.03.2012 г. От 22.01.2016 г. обектът е със статут на временно прекратяване на дейността. Към настоящия момент същият не функционира.

1.2. Животновъден обект, находящ се в с. Маджерито, общ. Стара Загора, обл. Стара Загора, бул. „Птицекомбинат“, въведен във ВетИС с регистрационен № 6063А-0180. На обекта е издадено Удостоверение за регистрация на животновъдния обект № 2401/23.03.2015 г.

Оказа се, че самите компетентни органи не са и подозирали за съществуването на такава ферма. Какво се случва в Ямболско? Кой е собственик? Колко животни се гледат там? Имат ли издадени някакви разрешителни? Има ли избягали животни и до Ямбол? Дали няма да излезе междувременно и друга ферма? Въобще някой знае ли реално какво се случва със и в тези ферми? Всички тези въпроси се добавят към поредицата от въпроси по-горе и тепърва ще очакваме отговори.

Има един въпрос обаче, на който всеки от нас сам трябва да си отговори. И той е: съзнаваме ли доколко са способни съответните компетентни органи да дадат достатъчни гаранции на обществото за елиминиране на основните заплахи и рискове при

отглеждането на американски норки, описани така добре в становището на ЦОРХВ, при положение че:

- в продължение на 4 години не са разбрали, че от 2013 г. съществува ферма за ам. норки край Ямбол;
- в продължение на 4 години са допуснали отглеждане на чужд вид в нарушение на чл. 67 от ЗБР;
- са допуснали подготовка на проект за изменение и допълнение, изготвен единствено с участие на представители на бизнеса, без уведомяване на заинтересованите страни в лицето на гражданските организации;
- са пренебрегнали мерките за контролирано отглеждане, с което е допуснато ам. норки да избягат и да живеят свободно в природата.

Някои щети от рисковете, описани в доклада, вече са факт. Те се виждат и с просто око, могат и да се помиришат във въздуха около фермите. Каруцата е поставена пред коня още преди години, когато е позволено на фермите да функционират, въпреки липсата на законодателна рамка и ясни критерии.

Необходимо ли е да се поемат още и още рискове, да се нанасят още и още щети върху природата и хората, които ние, гражданите, ще трябва да платим от собствените си джобове и със собственото си здраве?

Сдружение КАЖИ (Кампании и активизъм за животните в индустрията) застава зад позицията си, че е необходим диалог и тясно сътрудничество с институциите на тема „Как да се реагира на обществения интерес за забрана на отглеждането и търговията на животни с цел добив на ценни кожи“, като предлага да бъдат разгледани от МЗХГ следни предложения:

1. Да се организира работна група с цел обсъждане и проект за изменение и допълнение на законодателството в посока забрана на отглеждането и търговията на животни с цел добив на ценни кожи.
2. Да се оттегли от вносителя внесения на 03 август проект за Изменение и допълнение на Наредба №2 от 2009 г. за условията за отглеждане на космат и пернат дивеч в животновъдните обекти, съобразен с неговите физиологически и поведенчески особености.
3. Да се създаде работна група за изготвяне на нов Проект за изменение и допълнение на Наредба №2 от 2009 г., в която да участват заинтересованите лица от гражданските и природозащитните организации.

Очакваме с нетърпение следващата кръгла маса и отговорите на зададените въпроси!

Благодаря за вниманието!

Петя Алтимирска (Председател на сдружение КАЖИ)